

Branko Dubravica u potpunosti izostavio kritički aparat i sveo svoju ulogu redaktora na minimum, čime je ostavio prostor za sumnju i upite o smislu i razlozima svojega poduhvata.

Mirjana Cupek

ALBELY, ANTUN FERDINAND, RUDIMENTA POLITICAE UNIVERSALIS AERARII. Zagreb, Pravni fakultet 1996. Priredili: S. Vranjican, Ž. Pavić i J. Šimović; Preveo N. Jovanović. 412 str.

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu je prilikom proslave 220. godišnjice svoga utemeljenja objavio dvije knjige svojih profesora iz prve polovice prošloga stoljeća: Antuna Ferdinanda Albelya i Ivana Henfnera. Henfner je svoj latinski *Uvod u političku ili nacionalnu ekonomiju* objavio 1931. godine u Zagrebu, dok su Albelyeva *Rudimenta politicae universalis aerarii* ostala u rukopisu, iz razloga nepoznatih priređivačima ovog izdanja. Oba su djela među prvima te vrste na hrvatskome području (uz *Osnove životne trgovine* Ivana Šipušskog, *Positiones scientiae politicae, commercialis et rei aerariae* Antuna Nagya), pisana doduše ne hrvatskim, ali zato jezikom uprave u Hrvatskoj. Iako priređivači smatraju da i danas mogu biti relevantna za neka pitanja ekonomskih znanosti - u prvom redu za pitanja upravljanja državnim proračunom - njihova će vrijednost ipak biti uglavnom povijesnoga značaja. Političko-kameralne znanosti u ono su vrijeme činile te-

orijski okvir barem za državno gospodarstvo čija je uloga u ukupnome gospodarstvu upravo tada značajno rasla, a i same su bile poticane od države osnivanjem učilišta i brigom za njihov rad jer se od njih očekivalo da proizvedu kvalificirane državne službenike. Stoga je bez obzira na mogućnost primjene nekih suvremenijih metodologija analize gospodarskog sustava i čestu samodovoljnost uobičajenih historiografskih metoda, poznavanje tadašnjeg stanja znanosti o gospodarstvu nužno svakome tko se bavi tim razdobljem.

Albely je svoje djelo napisao kao profesor zagrebačkoga pravnog fakulteta, ma da u vrijeme kada je rukopis nastajao po svemu sudeći još nije bio i profesor političko-kameralnih znanosti. U isto vrijeme je i doktorirao u Pešti "positionibus ex universa iurisprudentia et scientiis politico-cameralibus" što upućuje na interes za ovo područje i mimo nastavničkih obveza. Tako su *Rudimenta*, iako pod snažnim utjecajem Justija i Sonnenfelsa - po čijem se udžbeniku i predavalo na zagrebačkom studiju još od njegova utemeljenja - otvorena i drugim utjecajima, prije svih Adama Smitha, i pokazuju "piščevu vrlo široku naobrazbu i temeljito poznavanje svih instituta državnih financija." Upravo ta usmjerenost na tadašnje financijske institute i uopće institute javnoga gospodarstva čine ovo djelo korisnim dopunskim izvorom uz odgovarajuće arhivsko gradivo. U njemu će se naći definicije i objašnjenja, nerijetko i ocjene o važnosti pojedinih instituta javnoga gospodarstva

koje izvorno gradivo ne može dati, ali ih pretpostavlja kao samorazumljivu kontekstualnu činjenicu.

U tom smislu se Albelyevo djelo može koristiti i kao dobra nadopuna postojećim gospodarsko-pravnim rječnicima i sličnim priručnicima. Mnogi koji se bave ovim razdobljem nisu posve upoznati s terminologijom koja se upotrebljava u onovremenim spisima kada se odnose na gospodarstvo (a ti su među najzastupljenijima), niti s pojedinostima gospodarskog i upravnog sustava koji Albely analizira. Poseban problem su i hrvatski ekvivalenti za te pojmove koji su i sami latinski prijevodi njemačkih ili francuskih. Mnogi pojmovi koji su se tada upotrebljavali, ne samo u ekonomskoj odnosno političkoj znanosti, nego i u radu državnih tijela, izravno ili neizravno nadležnih za pitanja gospodarstva, u svakodnevnoj administraciji državnim posjedima, poreznim i drugim prihodima, danas su ili zastarjeli ili su dobili neka druga značenja. Tu se poglavito odnosi na neke osnovne poput *politike*, *policije*, *komore*, *erara* itd. Neki su se, naravno, i tada upotrebljavali različito, često i u istih autora, o čemu svjedoče izriječkom i djelom, i ova dvojica naših. Napor prevodioca da pronađe odgovarajuće pojmove i da ih dosljedno koristi, otežan možda pretjeranom doslovnošću u prijevodu, u tom će smislu onima koji se susreću s tekstovima koji se odnose na gospodarstvo druge polovice 18. i prve polovice 19. stoljeća svakako biti od koristi.

Priređivač se potrudio da knjigu oblikuje "u skladu s važnošću koju pri-

daje ovom djelu i trenutku objavljivajuća". Objavljen je Albelyev latinski rukopis, transliteracija i prijevod pa je tako izdanje otprilike pet puta opsežnije nego što bi to bio sam tekst. Nekog osobitog razloga za objavljivanje rukopisa ne vidimo: to je čistopis s rijetkim ispravicama, toliko pravilan i toliko običan da ne predstavlja nikakvu posebnost zbog koje bi ga valjalo objaviti. Radije bismo vidjeli, kada je već bilo mogućnosti, rječnik latinskih i hrvatskih pojmova. Mnogi pojmovi koje koristi Albely bili su tada u širokoj upotrebi, naročito u državnoj upravi, pa se često pojavljuju u dokumentima. Rječnici i priručnici kojima raspolažemo slabo pokrivaju jezik uprave 18. i 19. stoljeća te bi svaki prigod bio dobrodošao.

Pogovor Željka Pavića uz prikaz Albelyeva djelovanja na zagrebačkom pravnom fakultetu donosi kratak pregled razvoja kamerálnih znanosti u Europi i studija političko-kamerálnih znanosti u Zagrebu (i prije toga u Varaždinu). Jure Šimović daje kratak pregled i ocjenu Albelyeva djela.

Jozo Ivanović

HENFNER, JOHANNES,
UVOD U POLITIČKU ILI NACIONALNU EKONOMIJU.
Priredio S. Vranjican, preveo N. Jovanović. Pravni fakultet u Zagrebu, Zagreb 1995.

Ivana Nepomuka Henfnera smatra se osnivačem "političke ekonomije kao zasebne znanstvene discipline u sustavu ekonomskih znanosti u Hr-